

**QORTI ĊIVILI
PRIM'AWLA**

**ONOR. IMĦALLEF
LAWRENCE MINTOFF**

Seduta tal-21 ta' Frar, 2018

Rikors Maħluf Numru 134/17LM

**Fond għall-Protezzjoni u Kumpens kif surrogat fid-drittijiet ta' Celine Briffa
(162098M)**

vs.

**(i) Carl Mario *sive* Karl Micallef (K.I. 128195M) u
(ii) Joseph Azzopardi (K.I. 566457M)**

Il-Qorti,

Rat ir-Rikors Maħluf ipprezentat fl-14 ta' Frar, 2017 mill-attur **Fond għall-Protezzjoni u Kumpens** kif surrogat fid-drittijiet ta' Celine Briffa (minn issa 'l quddiem "il-Fond attur"), u maħluf mill-avukat Dottor Joseph Borg Bartolo fil-kapaċità tiegħu ta' Chairman tal-Fond attur stabbilit *ai termini* tal-artikolu 49 tal-Att dwar il-Kummerċ tal-Assigurazzjoni, Kap. 403, li jgħid kif ġej:

1. *Illi fl-għaxra (10) ta' Jannar tas-sena elfejn u ħamsa (2005), seħħ incident awtomobilistiku ġewwa Triq l-Għammieri, Qormi għall-ħabta tad-disgħa u nofs ta' filgħodu, fejn filwaqt illi Marthese Vella kienet miexja flimkien ma' bintha minuri Hayley Anne Briffa fuq il-bankina, huma sfaw investiti minn vettura tal-*

għamla KIA REGGIO bin-numru tar-reġistrazzjoni JOE 079 liema vettura kienet misjuqa mill-konvenut Carl Mario sive Karl Micallef;

- 2. Illi fid-data tal-inċident l-imsemmija vettura kienet proprjetà tal-konvenut l-ieħor Joseph Azzopardi u ma kinitx assicurata, u l-istess konvenut Azzopardi kien ipprovda l-istess vettura lill-konvenut l-ieħor Carl Mario sive Karl Micallef;*
- 3. Illi konsegwenza tal-imsemmi inċident awtomobilistiku, il-minuri Hayley Anne Briffa tilfet ħajjitha filwaqt illi Marthese Vella sofriet minn diżabilità ta' natura permanenti;*
- 4. Illi l-konvenuti Carl Mario sive Karl Micallef u Joseph Azzopardi (recte) huma responsabbli fil-liġi għal dan l-inċident awtomobilistiku u danni konsegwenzjali kif diġà dikjarat mill-Onorabbli Prim'Awla tal-Qorti Ċivili fis-sentenza tas-sebgħa u għoxrin (27) ta' Marzu tas-sena elfejn u erbatax (2014) fl-ismijiet **Marthese Vella vs. Carl sive Karl Micallef et** (Rik. Ġur. Numru 1142/2006) (Dok. A.¹);*
- 5. Illi Celine Briffa hija oħt Hayley Anne Briffa u hija werrieta ta' Hayley Anne Briffa f'seħem ta' nofs (1/2) indiviż u dan skont il-liġi u kif ikkonfermat mis-sentenza preċitata. Celine Briffa ma kinitx parti fil-proċeduri li wasslu għas-sentenza preċitata u kif jirriżulta mill-istess sentenza id-dritt tal-minuri Celine Briffa li tfitteż għal seħemha mid-danni naxxenti mill-imsemmi inċident baqa' impreġudikat kif jirriżulta mill-istess sentenza;*
- 6. Illi l-attur Fond għall-Protezzjoni u Kumpens ħallas is-somma ta' wieħed u ħamsin elf, mija u tmenin Euro (€51,180) rappreżentanti danni dovuti lill-imsemmija Celine Briffa għall-mewt ta' oħtha Hayley Anne Briffa, liema danni ġew imħallsa mir-rikorrenti lill-istess Celine Briffa li ssurrogat lill-attur fid-drittijiet tagħha fil-konfront tal-konvenuti (Dok. C²);*
- 7. Illi l-konvenuti ġew interpellati bl-ittra uffiċjali³ sabiex iħallsu s-somma fuq imsemmija iżda baqgħu inadempjenti;*
- 8. Illi għalhekk kellha ssir dina l-kawża.*

¹ A fol. 5 sa 22.

² A fol. 26 datata 13 ta' April, 2015.

³ Dok. B a fol. 23 sa 25 datata 12 ta' Frar, 2016, liema ittra uffiċjali ġiet notifikata lil Carl Mario sive Karl fit-18 ta' Frar, 2016 u lil Joseph Azzopardi fl-4 ta' Marzu, 2016.

Jgħidu għalhekk il-konvenuti għaliex għar-raġunijiet fuq indikati dina l-Onorabbli Qorti, prevja kwalsiasi dikjarazzjoni opportuna, m'għandhiex:

(i) Tiddikjara illi l-konvenuti huma responsabbli in solidum bejniethom għall-incident awtomobilistiku fuq imsemmi u għall-mewt ta' Hayley Anne Briffa, kif ukoll għad-danni konsegwenzjali sofferti minn Celine Briffa u għal liema danni l-istess attur ġie debitament surrogat fid-drittijiet ta' Celine Briffa;

(ii) Tikkundanna lill-konvenuti in solidum bejniethom sabiex iħallsu lill-attur is-somma ta' wieħed u ħamsin elf u mija u tmenin Euro (€51,180) rappreżentanti danni mħallsa lil Celine Briffa għall-mewt ta' oħtha Hayley Anne Briffa;

Bl-ispejjeż inklużi dawk tal-ittra uffiċjali numru 481/2016 tat-tnax (12) ta' Frar elfejn u sittax (Dok. B), u bl-imgħax legali mid-data tal-istess ittra uffiċjali sad-data tal-ħlas effettiv kontra l-konvenuti li huma minn issa ingunti għas-subizzjoni.

Rat il-verbal tal-udjenza tal-5 ta' April, 2017 fejn il-konvenut **Carl Mario sive Karl Micallef** (minn issa 'l quddiem "il-konvenut kontumaċi") minkejja li kien debitament notifikat bir-Rikors Maħluf fit-28 ta' Frar, 2017, baqa' ma ppreżenta ebda risposta maħlufa *entro* t-terminu mogħti lilu mil-liġi u għalhekk għandu jitqies li huwa kontumaċi għall-finijiet u effetti kollha tal-liġi.

Rat id-digriet tagħha tat-22 ta' Mejju, 2017 fejn laqgħet it-talba tal-konvenut l-ieħor Joseph Azzopardi li l-Qorti qieset illi kellu raġuni tajba għaliex naqas li jippreżenta Risposta Maħlufa *entro* t-terminu mogħti lilu mil-liġi u fejn ingħata għoxrin jum biex jippreżenta r-risposta maħlufa tiegħu.

Rat ir-Risposta Maħlufa tal-konvenut **Joseph Azzopardi** (minn issa 'l quddiem "il-konvenut Azzopardi"), li biha eċċepixxa:

1. *Illli preliminarjament, it-talbiet attriċi huma preskritti ai termini tal-artikolu 2153 tal-Kapitolu 16 tal-Liġijiet ta' Malta.*
2. *Illli mingħajr preġudizzju għas-suespost, fil-mertu, it-talbiet tar-rikorrenti huma infondati fil-fatt u fid-dritt u għandhom jiġu miċħuda stante li l-inċident de quo ma seħħx b'xi tort imputabbli lill-intimat Joseph Azzopardi iżda seħħ minħabba tort, negligenza u nuqqas ta' osservanza tal-intimat l-ieħor Carl Mario sive Karl Micallef.*
3. *Illli mingħajr preġudizzju wkoll, il-quantum tad-danni mitlub huwa eċċessiv u sproporzjonat stante li Celine Briffa qatt ma kienet ser tkun dipendenti ekonomikament fuq id-dhul tad-defunta oħtha Hayley Anne Briffa.*
4. *Salv eċċezzjonijiet ulterjuri permessi bil-liġi.*

Rat l-atti kollha tal-kawża.

Rat id-dokumenti li ġew esebiti in atti.

Rat id-digriet tagħha tas-16 ta' Ġunju, 2017 fejn ġiet ordnata l-allegazzjoni tal-atti tal-kawża Rikors Maħluf Nru 1142/2006MCH fl-ismijiet **Marthese Vella f'isimha proprju u kif ukoll fil-kwalità tagħha ta' werrieta tal-minuri bintha Hayley Anne Briffa vs. (i) Carl Mario sive Karl Micallef u (ii) Joseph Azzopardi** li ġiet deċiża fis-27 ta' Marzu, 2014 u fejn ġie iddikjarat li l-provi f'dik il-kawża għandhom jgħoddu bħala provi f'din il-kawża salv id-dritt għall-kontroezamijiet da parti tal-konvenut Joseph Azzopardi.

Semgħet ix-xhieda prodotti mill-partijiet.

Semgħet it-trattazzjoni finali tal-avukati difensuri tal-partijiet.

Rat il-verbal tal-udjenja tal-11 ta' Diċembru, 2017, fejn il-kawża thalliet għallum għas-sentenza.

Il-kwistjoni bejn il-partijiet

Din hija kawża għar-rivalsa tal-ħlasijiet li saru mill-attur Fond għall-Protezzjoni u Kumpens stabbilit bl-artikolu 49 tal-Kap. 403 lil Celine Briffa, oħt Hayley Anne Briffa li kienet mietet f'incident tat-traffiku li kien seħħ fl-10 ta' Jannar, 2005.

Il-Fond attur qiegħed jitlob ir-rifużjoni mingħand il-konvenuti *in solidum*, u ċjoè mingħand il-konvenut Carl Mario *sive* Karl Micallef, li fil-mument li seħħ l-incident inkwistjoni kien is-sewwieq tal-vann tal-għamla KIA REGGIO bin-numru ta' reġistrazzjoni JOE 079 li tajjar lil Hayley Anne Briffa u s-sid tal-istess vann il-konvenut Joseph Azzopardi, li kien konxjament ippermetta li l-vann jiġi misjuq mill-konvenut Carl Mario *sive* Karl Micallef li kien *deliveryman* fin-negożju tal-konvenut Azzopardi, u dan meta l-vann ma kienx kopert bil-liċenzja tat-triq u b'polza tal-assigurazzjoni. Dan kollu jirriżulta mis-sentenza tal-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili fl-ismijiet **Marthese Vella pro et noe vs. Carl Mario *sive* Karl Micallef et**, fejn il-Fond kien intervjena *in statu et terminis*.⁴

⁴ Deċiża fis-27.03.2014, Rik. Ġur. 1142/2006MCH

Illi jirrizulta mill-atti tal-kawża suriferita illi *ai termini* tal-imsemmija sentenza Marthese Vella li kienet wegħġet fl-inċident inkwistjoni, kienet ġiet rizarċita għad-danni sofferti fuq il-persuna tagħha u kienet ukoll ġiet akkordata danni fis-somma ta' €75,000 bħala eredi ta' bintha Hayley Anne Briffa.⁵ Jidher li bi żvista dik il-kawża ma kinitx saret ukoll għan-nom ta' Celine Briffa oħt il-mejta Hayley Anne Briffa, tant hu hekk din il-Qorti kif diversament preseduta fis-sentenza tagħha kienet irrimarkat:

“Sfortunatament it-tifla l-oħra Celine rappreżentata mill-ġenitur li għandu jedd jirrapprezentaha fl-atti ġudizzjarji ma hijiex parti f'din il-kawża kif għandha tkun rappreżentata u għalhekk il-Qorti ma tistax tillikwida ebda danni fil-konfront tagħha...”

Illi jirrizulta mid-dokumenti esebiti li kien sar ftehim biex il-Fond attur iħallas bħala kumpens lil Celine Briffa s-somma ta' €51,180⁶, liema kumpens tħallas peress li l-Fond kien obligat skont il-liġi li jagħmel tajjeb għad-danni subiti minn Celine Briffa billi l-vann involut fl-inċident ma kienx kopert b'polza tal-assigurazzjoni. Fis-sentenza msemmija kemm is-sewwieq u kemm is-sid tal-vann, iż-żewġ konvenuti fil-kawża odjerna, ġew iddikjarati li kienu responsabbli għall-inċident inkwistjoni u ġew ikkundannati jirrizarċixxu *in solidum* lill-attriċi f'dik il-kawża, Marthese Vella d-danni subiti minnha. Min-naħa tiegħu l-Fond attur f'din il-kawża qiegħed jitlob illi l-konvenuti jirrifonduh is-somma ta' €51,180 mħallsa minnu lil Celine Briffa, wara li l-Fond ġie surrogat fid-drittijiet tal-imsemmija Celine Briffa.

⁵ Skont l-artikolu 812(b) tal-Kap. 16, peress li Hayley Anne Briffa kienet minuri, l-wirt tagħha *ergo* d-danni akkordati mill-Qorti għandhom jiddevolvu nofshom lill-eqreb axxendent, ċjoè omm il-mejta Marthese Vella u n-nofs l-iehor lill-qraba kollaterali diretti, u ċjoè oħt il-mejta Celine Briffa.

⁶ Ara l-Att Pubbliku *a fol.* 33 sa 37.

Il-konvenut Azzopardi min-naħa tiegħu qiegħed jeċċepixxi l-preskrizzjoni ta' sentejn *ai termini* tal-artikolu 2153 tal-Kodiċi Ċivili, ċjoè l-preskrizzjoni ta' sentejn għal danni mhux ikkaġunat b'reat. Qiegħed jiġi eċċepit ukoll mill-konvenut Azzopardi li l-inċident *de quo* seħħ unikament tort tal-konvenut kontumaċi u li l-*quantum* tad-danni pretiżi huwa eċċessiv.

Provi u riżultanzi

Minbarra l-provi prodotti fl-atti tal-kawża Rikors Maħluf Numru 1142/2006MCH fejn permezz tas-sentenza mogħtija fis-27 ta' Marzu, 2014 ġiet stabbilita r-responsabbiltà *in solidum* taż-żewġ konvenuti odjerni għall-inċident li kien wassal għall-mewt ta' Hayley Anne Briffa u ġew likwidati d-danni dovuti lill-eredi tagħha, fil-kawża odjerna xehed ukoll permezz ta' affidavit **I-avukat Joseph Borg Bartolo** bħala *Chairman* tal-Kumitat tat-Tmexxija tal-Fond attur.⁷

Dr Borg Bartolo spjega li l-Fond attur, li ġie stabbilit permezz tal-artikolu 49 tal-Kap. 403 u bir-Regolament 4 tal-Avviż Legali 435 tal-2003⁸, għandu bħala l-għan prinċipali tiegħu li jhallas lil vittmi ta' inċidenti tat-traffiku fejn il-vettura tal-persuna responsabbli għall-inċident ma tkunx koperta b'polza tal-assigurazzjoni. Il-Motor Insurers' Bureau⁹ jaġixxi bħala *manager* tal-Fond attur. Ix-xhud spjega li wara l-inċident inkwistjoni l-Fond ġie notifikat b'ittra uffiċjali¹⁰ ppreżentata minn Marthese Vella kontra l-konvenuti odjerni fejn

⁷ A fol. 69 sa 71.

⁸ L.S. 403 tal-2013.

⁹ Li kien intervjenu wkoll fil-kawża Rikors Maħluf Nru 1142/2006MCH.

¹⁰ A fol. 72 u 73.

talbet id-danni kkawżati fl-inċident inkwistjoni.¹¹ B'riferiment għall-kawża Rikors Maħluf Nru 1142/2006MCH ix-xhud jispjega li permezz tas-sentenza mogħtija fis-27 ta' Marzu, 2014 Carl Mario sive Karl Micallef u Joseph Azzopardi ġew misjuba responsabbli flimkien *in solidum* għall-inċident insemmi u ġew ikkundannati jħallsu in solidum is-somma komplessiva ta' €208,477 (rappreżentanti €133,477 bħala danni sofferti minn Marthese Vella personalment u €75,000 bħala eredi ta' bintha Hayley Anne Briffa), bl-ispejjeż kollha u bl-imgħax legali fuq din is-somma ta' €208,477.

Illi x-xhud ikompli jgħid illi Celine Briffa ma ddaħħlitx bħala attriċi fil-kawża bin-numru 1142/2006MCH, u għalhekk fis-sentenza mogħtija fis-27 ta' Marzu, 2014 il-Qorti ma setgħetx takkorda danni lil Celine Briffa għall-mewt t'oħta għax ma kinitx parti f'dik il-kawża. Ix-xhud jgħid li Celine Briffa hija werrieta ta' oħtha Hayley Anne Briffa f'sehem ta' nofs indiviż u billi ma ġewx likwidati danni favur tagħha fis-sentenza tas-27 ta' Marzu, 2014, hija ressqet talba quddiem il-Fond attur sabiex jithallsu d-danni dovuti lilha bħala werrieta ta' oħtha fis-sehem ta' nofs indiviż. Imbagħad Marthese Vella, bħala kuratriċi ta' bintha minuri Celine Briffa, laħqet ftehim¹² mal-Fond attur sabiex jithallsu d-danni fl-ammont ta' €50,000 flimkien ma' €1,800 bħala spejjeż legali għal total ta' €51,180. Marthese Vella bħala leġittima rappreżentanta ta' bintha Celine Briffa rċeviet dan il-ħlas u ssurrogat lill-Fond attur fid-drittijiet tagħha fil-konfront tal-konvenuti. Dr Borg Bartolo jenfasizza li l-ammont ta' €51,180 negozjat u mħallas lil Celine Briffa huwa inqas minn kemm ingħatat ommha għan-nofs indiviż tagħha tad-danni kif akkordati lilha mill-Qorti. Ix-xhud finalment jagħmel riferiment għall-ittra uffiċjali li saret kontra l-konvenuti

¹¹ Dejjem però f'isimha proprju u bħala werrieta ta' bintha Hayley Anne Briffa u mhux f'isem bintha l-oħra Celine Briffa.

¹² A fol. 33 sa 37.

odjerni għar-rifużjoni tas-somma mħallsa mill-Fond attur lil Marthese Vella u lil Celine Briffa.¹³

Kunsiderazzjonijiet legali

Illi inkwantu għall-kontumaċja tal-konvenut Carl Mario *sive* Karl Micallef, il-fatt li dan baqa' kontumaċi ma jfissirx li din hi xi tip ta' ammissjoni, 'l għaliex l-istitut tal-kontumaċja jew kontumelja ma jfissirx abbandun tal-kontestazzjoni:

“biex tissussisti l-kontumaċja din trid tkun kemm fl-atti kif ukoll fl-udjenza. Huwa manifest għalhekk li assenza mill-att trid tiġi konfermata b'assenza wkoll mill-udjenza fis-sens sħiħ tal-kelma” - **Benny Zaffarese *nomine vs. Maximillian Castagna nomine***, Appell, 30 ta' Ġunju, 1997; **Costantino Abela vs. George Azzopardi**, Appell, 28 ta' Mejju, 1990). Minn dan jitnissel illi l-kontumaċja strutturalment trid tissussisti kemm fil-forma kif ukoll fis-sustanza;

Dan iwassal għal din ir-riflessjoni l-oħra. “Għalkemm il-konvenut jibqa' kontumaċi, dan ma jagħtix lok għall-preżunzjoni tal-abbandun tal-liti, għad-difett ta' eċċezzjonijiet legittimi, jew għal adeżjoni għad-domanda, imma, invece, għas-supposizzjoni ta' remissjoni għall-ġustizzja tat-tribunal” (Kollez. **Vol. XLIII, pt. I, pġ. 545**). Fi kliem ieħor, l-invokazzjoni tal-principju “*pro contumacies omnia jura clamant*” (Ara Kollez. **Vol. XXI, pt. II, pġ. 234**);

Minn dan isegwi illi “l-ġudikant għandu jeżamina jekk it-talba hiex ġustifikata indipendentement mill-kontumaċja tal-konvenut” **Giuseppe Wismayer vs. Giovanni Magro**, Qorti tal-Kummerċ, 24 ta' Novembru, 1934 (Kollez. **Vol. XXIX, pt. III, pġ. 35**). *Una volta* li l-kontumaċja ma tfissirx ammissjoni imma tfisser kontestazzjoni “l-attur xorta jibqa' li jrid jipprova t-talbiet tiegħu u l-premessi għalihom” - **Joseph Edmond *sive***

¹³ A fol. 21 sa 25, datata 12.02.2016.

Jesmond Mizzi vs. Brian u Jeffrey J. Mizzi *nomine*, Appell, 27 ta' Marzu, 1996.”¹⁴

Illi għaldaqstant fejn tissusisti l-kontumaċja bħal fil-kawża odjerna, din għandha titqies daqslikieku l-kawża hi kkontestata wkoll mill-konvenut kontumaċi u mhux biss mill-konvenut Azzopardi.

Tqis illi bis-sentenza mogħtija fis-27 ta' Marzu, 2014 wara li l-konvenuti odjerni nstabu flimkien responsabbli *in solidum* għall-incident li seħħ fl-10 ta' Jannar, 2005, ġew likwidati d-danni sofferti mill-eredi ta' Hayley Anne Briffa fis-somma ta' €150,000.

Tqis illi t-tielet eċċezzjoni tal-konvenut Azzopardi li l-*quantum* tad-danni mitlub huwa eċċessiv u sproporzjonat stante li Celine Briffa qatt ma kienet ser tkun dipendenti ekonomikament fuq id-dħul tad-defunta oħtha Hayley Anne Briffa, mhijiex mistħoqqa 'l għaliex is-somma ta' €50,000 imħallsa mill-Fond attur bħala danni lil Celine Briffa hija sostanzjalment inqas mis-somma ta' €75,000 li kienet tiġi akkordata mill-Qorti li kieku kienet parti fl-imsemmija kawża. Barra minn hekk il-Qorti f'dawk il-proċeduri kienet ikkalkulat id-danni dovuta lill-eredi ta' Hayley Anne Briffa abbażi ta' tnaqqis ta' żewġ terzi tal-ammont likwidat għad-dipendenza u kwart tal-bilanċ għall-konsum personali u b'hekk kienet waslet għas-somma ta' €150,000.

Tqis għalhekk illi s-somma ta' €50,000 li ġiet imħallsa mill-Fond attur bħala danni, la kienet sproporzjonata u lanqas eċċessiva u għandha titqies bħala raġjonevoli fiċ-ċirkostanzi u għalhekk it-tielet eċċezzjoni mhijiex mistħoqqa.

¹⁴ Appell Ċivili (Għawdex) fl-ismijiet **SMS Insurance Agency Limited vs. Irving & Co. Ltd.**, 07.07.2005.

Illi kwantu għat-tieni eċċezzjoni tal-konvenut Joseph Azzopardi li l-inċident *de quo* ma seħħ b'xi tort imputabbli lilu, iżda seħħ minħabba tort, negligenza u nuqqas ta' osservanza tal-konvenut l-ieħor Carl Mario sive Karl Micallef, anki din l-eċċezzjoni mhijiex mistħoqqa 'l għaliex l-kwistjoni tar-responsabbiltà għall-inċident li seħħ fl-10 ta' Jannar, 2005 giet determinata b'sentenza definittiva li ngħatat fis-27 ta' Marzu, 2014 u li illum hija *res judicata* fejn il-konvenuti odjerni nstabu responsabbli flimkien *in solidum* għall-imsemmi inċident.

Illi kwantu għall-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni sollevata mill-konvenut Azzopardi, il-Fond attur fis-sottomissjonijiet finali tiegħu rribatta li l-preskrizzjoni ma tiddekorrix fil-każ ta' minuri. Madankollu l-artikolu 2124 tal-Kodiċi Ċivili jgħid li l-preskrizzjoni ma timxix kontra l-minuri ħlief fil-każijiet imsemmijin fil-ligi. Bħala eċċezzjoni għal din ir-regola, l-artikolu 2159 tal-Kap. 16 jistipula li l-preskrizzjonijiet stipulati bl-artikoli 2147 sa 2157 jimxu anki kontra l-minuri. Illi għalhekk jimxu kontra l-minuri kemm il-preskrizzjoni ta' sentejn eċċepita mill-konvenut Azzopardi *ai termini* tal-artikolu 2153 u anki l-preskrizzjoni ta' ħames snin li hija dik applikabbli skont il-Fond attur *ai termini* tal-artikolu 2154 tal-Kodiċi Ċivili. Għalhekk il-preskrizzjoni kemm fil-konfront ta' Celine Briffa u kif ukoll fil-konfront tas-surrogat tagħha, bdiet tiddekorri mid-data tal-inċident li seħħ fl-10 ta' Jannar, 2005. L-ewwel ittra uffiċjali mibgħuta liż-żewġ konvenuti mill-Fond attur kif surrogat fid-drittijiet ta' Celine Briffa giet notifikata lill-konvenut Carl Mario sive Karl Micallef fit-18 ta' Frar, 2016 u lill-konvenut Joseph Azzopardi fl-4 ta' Marzu, 2016, u għad illi l-azzjoni attriċi tista' tidher li kienet ilha preskritta, il-Qorti trid tikkonsidra jekk il-konvenut Azzopardi b'xi mod jistax jitqies li bl-aġir tiegħu rrinunzja taċitament għall-preskrizzjoni.

Tqis illi kif sostna ben tajjeb l-Fond attur fin-nota ta' referenzi tiegħu ppreżentata fit-23 ta' Diċembru, 2017, bil-fatt li l-konvenut Joseph Azzopardi mal-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni ta ukoll l-eċċezzjoni li l-*quantum* tad-danni mitluba huwa eċċessiv u sproporzjonat stante li Celine Briffa qatt ma kienet ser tkun dipendenti ekonomikament fuq id-dħul tad-defunta oħtha Hayley Anne Briffa, din l-eċċezzjoni tinnewtralizza l-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni. Tant hu hekk fis-sentenza fl-ismijiet **Guido J. Vella A. & C.E. vs. Dr. Emanuel Cefai LL.D.** jingħad¹⁵:

“(b) L-eċċezzjoni tal-appellant illi fi kwalunkwe każ u mingħajr preġudizzju għall-eċċezzjonijiet oħra fosthom dik tal-preskrizzjoni, l-ammont mitlub mill-attur appellat kien esagerat u mhux dovut lil fl-ammont minnu mitlub, hi inkonsistenti mal-istess eċċezzjoni tal-preskrizzjoni. Din it-tielet eċċezzjoni ma tistax ma tinftiehimx ħlief bħala ammissjoni tal-kreditu imma li [hemm] kontestazzjoni tal-*quantum*; u”

Hekk ukoll fis-sentenza fl-ismijiet **Antonia Attard Gialanzè vs. Emanuel Rizzo et**¹⁶ ġie affermat li:

“Dwar is-sottomissjoni tal-appellati li t-tieni eċċezzjoni tagħhom saret bla preġudizzju¹⁷, anke hawn hemm insenjament ċar u ċjoè illi¹⁸... “xejn ma jiswa illi l-kompensazzjoni opponieha in subordina bla preġudizzju għall-eċċepita preskrizzjoni, in vista tal-prinċipju *protestatio contra factum non relevat* u bil-fatt tiegħu stess il-konvenut ġie rrinunzja għall-preskrizzjoni ...”

L-argument li l-konvenuti kienu obbligati li jressqu l-eċċezzjonijiet kollha tagħhom f'daqqa ma jbidilx mis-sustanza ta' din id-dottrina legali kif fuq enunċjat.”

¹⁵ App., 05.10.2001.

¹⁶ App. Inf., 29.01.1998.

¹⁷ Kif *del resto* sar fil-każ odjern.

¹⁸ Ara wkoll fost oħrajn is-sentenza fl-ismijiet **Felice Fenech vs. Carmelo Bellia**, P.A., 29.01.1960.

Illi fis-sentenza fl-ismijiet **Consiglio Livori vs. Jacksons Company Limited**¹⁹
ingħad illi:

“Rat ir-Risposta tas-soċjetà konvenuta permezz ta’ liema topponi għat-talba tal-attur u titlob li l-istess tiġi miċhuda, bl-ispejjeż kontra tiegħu, stante li: (i) l-azzjoni attriċi hija preskritta bit-trapass ta’ sentejn mid-data tal-inċident meritu tal-kontestazzjoni, *ai termini* tal-Artikolu 153 tal-Kap.16 tal-Liġijiet ta’ Malta; (ii) mingħajr preġudizzju għall-ewwel eċċezzjoni, hija ma kellha ebda responsabilità għall-inċident *de quo*; u (iii) *in subsidium* u **mingħajr preġudizzju għal dak eċċepit**²⁰, il-*quantum* tad-danni reklamati huwa wieħed eċċessiv;

Omissis...;

L-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni eċċepita hija inkompatibbli mas-sistema ta’ difiża (fit-tielet eċċezzjoni) adottata mis-soċjeta konvenuta li l-ammont huwa esaġerat. Li kieku is-soċjetà konvenuta appellanti waqqfet wara t-tieni eċċezzjoni, (u ċjoè li l-ammont huwa preskritt u li hija mhux id-debitriċi) ma kien ikun hemm ebda inkompatibilità bejn l-eċċezzjonijiet tas-soċjetà konvenuta appellanti. Madanakollu, is-soċjetà appellanti għażlet li tressaq bħala difiża tagħha l-eċċezzjoni dwar l-ammont reklamati bħala wieħed esaġerat. Dawn iż-żewġ eċċezzjonijiet flimkien huma inkonċiljabbli u inkompatibbli. Huwa minnu dak li tgħid is-soċjetà appellanti illi hija tadotta ukoll il-linja tad-difiża tal-ineżistenza tad-debitu però hija eċċepiet ukoll li l-ammont huwa esaġerat, liema eċċezzjoni timporta rikonjizzjoni u l-ammissjoni tad-dejn filwaqt li tikkontesta l-*quantum* tal-istess dejn. Bir-rikonjizzjoni tad-dejn is-soċjetà konvenuta appellanti interrompiet kif ukoll taċitament irrinunzjat għall-preskrizzjoni li tkun qed tiddekorri.

Għaldaqstant, il-preskrizzjoni opposta mis-soċjetà konvenuta hija ineffikaċi in kwantu inkompatibbli ma’ dik l-eċċezzjoni l-oħra illi l-ammont huwa eċċessiv.”

¹⁹ App. Inf., 27.05.2015.

²⁰ Enfazi ta’ din il-Qorti.

Hekk ukoll ġie spjegat fid-dettal fis-sentenza fl-ismijiet **Mario Pace vs. Corinthia Palace Hotel Company Limited et**²¹:

“Inkompatibbiltà bejn l-eċċezzjoni ta’ preskrizzjoni u l-eċċezzjoni li d-danni mitluba huma esaġerati.

L-attur jissottometti inoltre li hemm inkompatibbiltà bejn dawn iż-żewġ eċċezzjonijiet. Jiġi rilevat li l-eċċezzjoni ta’ preskrizzjoni tista’ tiġi sollevata f’kwalsiasi stadju tal-proċeduri inkluż fl-istadju tal-appell. L-eċċezzjoni ta’ preskrizzjoni hija immirata lejn l-estinzjoni tal-azzjoni filwaqt li l-eċċezzjoni dwar il-*quantum*, li d-danni mitluba huma esaġerati, ma tfissirx ir-rinunzja tad-dritt ta azzjoni, anzi timporta ammissjoni li d-dritt jeżisti, u b’hekk tinħoloq sitwazzjoni ta’ inkompatibilità bejn iż-żewġ eċċezzjonijiet.

Il-Qrati tagħna rritenew li ma hemmx inkompatibbiltà bejn l-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni u dik dwar l-ineżistenza totali tad-debitu. Hekk iddeċidiet l-Onor. Qorti tal-Appell fil-każ fl-ismijiet **Lorry sive Lawrence Cuschieri vs. L-Onor. Ministru tal-Ambjent et** - deċiża fil-25 ta’ Frar 2005 - fejn irritereniet illi “Fis-sistema legali Maltija l-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni hija kompatibbli mal-eċċezzjoni tal-ineżistenza totali tad-debitu.... (Il-ġurisprudenza tagħna l-aktar riċenti (**Kollez. Vol. XXVIII, pt.I, pġ.2971; Vol. XXX, pt.I, pġ. 9762; Vol. XXXII, pt.I, pġ.9613 u Vol. XXXIV, pt.I, pġ.3294**) ma għadhiex tammetti t-teorija li l-preskrizzjonijiet brevi, bħal dik in eżami, huma bażati fuq il-preżunzjoni tal-pagament, għaliex il-ġurament li l-eċċipjent jiġi msejjaħ jieħu mhux dak li hu ħallas, iżda li mhux debitur, u għalhekk l-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni brevi hija kompatibbli ma’ eċċezzjonijiet oħra li jwasslu għall-konsegwenza li l-eċċipjent mhux debitur.” (ara wkoll fl-istess sens **Alex Caruana vs. Joseph Vassallo** deċiża mill-Qorti tal-Appell fil-11 ta’ Diċembru 1978).

Il-Qorti waslet għal din il-konklużjoni għaliex il-formula tal-ġurament preskritta fil-Kodiċi tagħna għall-preskrizzjonijiet qosra hija diversa mill-formola tal-ġurament preskritta fil-kodiċi Taljan u dak Franciż, u għalhekk fis-sistema tal-Kodiċi tagħna, l-eċċezzjoni tal-kontestazzjoni tad-debitu mhix inkompatibbli mal-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni.

²¹ P.A., 13.06.2013.

Difatti ma hemmx inkompatibiltà bejn l-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni u l-eċċezzjoni l-oħra issollewata miż-żewġ konvenuti fis-sens li mhumie x responsabbli għad-danni li tfigisser ċaħda assoluta tad-debitu.

Iżda jekk, mill-banda l-oħra, waħda mill-eċċezzjonijiet sollevati mill-konvenut tkun dik tal-kompensazzjoni jew li l-ammont reklamat mill-attur ma jkunx dovut lilu fl-ammont minnu mitlub (u għalhekk f'xi ammont anqas), allura jkun hemm rinunzja taċita tal-preskrizzjoni b'mod li jkun hemm inkompatibiltà bejn l-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni u li l-ammont mitlub mhux dovut. Hekk, per eżempju, fis-sentenza **Peter Busuttil vs. Public Broadcasting Services Limited**, deċiża minn din il-Qorti, Sede Inferjuri, fit-28 ta' April 2004, ingħad hekk:

“Din il-Qorti ma tistax ma taqbilx mal-indirizz segwit fil-preċitati deċiżjonijiet u anzi hi wkoll tammetti bħala proposizzjoni ġuridika korretta t-teorija propunjata minn awturi bħal Aubry et Rau (Vol. VIII para 776) u t-Troplong (*“Prescrizione” num. 67*) illi *“quando il debitore senza negare in sostanza di essere tale, si limita a discutere ed impugnare l'ammontare dovuto, vi ha rinunzia tacita alla prescrizione.”* Kif manifest minn dawn is-sentenzi, jeżistu sitwazzjonijiet fejn il-preskrizzjoni eċċepita ma jibqalha l-ebda valur meta din takkompanja eċċezzjoni oħra li magħha hija inkonċiljabbli u inkompatibbli. Dan jiġri, tipikament, fejn, bħal fil-każ *de quo*, l-attitudini tad-debitur tad-difiża tal-ineżistenza tad-debitu ... jew taċ-ċaħda tad-dritt u l-azzjoni tal-attur iżda tas-sempliċi kontestazzjoni tal-ammont. Konformament bħal fil-każ tal-kompensazzjoni, eċċezzjoni konsimili timporta rikonzjazzjoni tad-dejn u dan ir-rikonossiment jinterrompi l-preskrizzjoni, **u jimporta wkoll rinunzja għall-eċċezzjoni li tkun għa kompju**.²² Ara a propożitu – Kollez. Vol. XXXIV, pt.I, p.326 u **Raymond Vella vs. Moby Rentals Limited**, App.Sede Inferjuri, 22 ta' Novembru, 2001.”

Illi filwaqt li tagħmel tagħha dan l-insenjament, tqis illi bit-tielet eċċezzjoni tiegħu l-konvenut Azzopardi rrinunzja taċitament għall-preskrizzjoni u għalhekk s-somma ta' €51,180 mitluba mill-Fond attur kif surrogat fid-drittijiet ta' Celine Briffa, hija dovuta *in solidum* miż-żewġ konvenuti bejniethom.

²² Enfazi ta' din il-Qorti.

Decide

Għaldaqstant għar-raġunijiet suesposti l-Qorti qiegħda taqta' u tiddeċiedi din il-kawża kif ġej:

1. Tiddikjara illi l-konvenuti Carl Mario *sive* Karl Micallef u Joseph Azzopardi huma responsabbli *in solidum* bejniethom għall-inċident awtomobilistiku li seħħ fl-10 ta' Jannar, 2018 u għall-mewt ta' Hayley Anne Briffa, kif ukoll għad-danni konsegwenzjali sofferti minn Celine Briffa u għal liema danni l-Fond attur ġie debitament surrogat fid-drittijiet ta' Celine Briffa;

2. Tikkundanna lill-konvenuti Carl Mario *sive* Karl Micallef u Joseph Azzopardi *in solidum* bejniethom sabiex iħallsu lill-Fond attur is-somma ta' wieħed u ħamsin elf, u mija u tmenin Euro (€51,180) rappreżentanti danni mħallsa lil Celine Briffa għall-mewt ta' oħtha Hayley Anne Briffa;

Bl-ispejjeż, inklużi dawk tal-ittra uffiċjali numru 481/2016 tat-tnax (12) ta' Frar, elfejn u sittax (2016) u bl-imgħax legali mid-data tal-istess ittra uffiċjali sad-data tal-ħlas effettiv, kontra l-konvenuti Carl Mario *sive* Karl Micallef u Joseph Azzopardi.

Moqrija.